

"המחר" של אביגדור המאירי עתון של איש אחד

יוחנן ארנון

אביגדור המאירי

בשנת תרפ"ב הוזמן על ידי אליעזר בן יהודה לעבור לירושלים ולהשתתף באופן קבוע ב"דואר היום" (או בעריכת איחור בן יהודה ואברהם אלמליח). בחווה הובטח לו חופש ביטוי גמור. הוא יסד בעתון זה מדור ספרותי צנוע ופרסם בו מפרי עטם של סופרים ומשוררים צעירים (וגם משל בעצמו). באותה תקופה שינה את שמו מפוירשטיין להמאירי (על שם אחד מאבות אבותיו, הגאון מנחם המאירי בעל "בית הבחירה"). בתרפ"ה הופיע ספר שיריו השני "חלב אמ" (הראשון, "משירי אביגדור פוירשטיין", הופיע עוד בשנת תרע"ב בכודפשט), אך לרוחו הסוערת לא התאימה השתתפותו הקבועה בעתון יומי, ובדומה לאורי צבי גרינברג יסד לעצמו במה פרטית משלו, בה כתב, כמו אצ"ג, את רוב החומר. בתרפ"ז (1927) — כשנתיים לאחר שאצ"ג לא הסתפק עוד בכמות הקבועות כגון "קונטרס", "הפועל הצעיר" ו"הארץ", ויסד את "סדן" — גליונות לביטוי, הקים המאירי את "המחר" — דוכן למלחמת האידיאות.

במהלך 13 השנים הבאות כתב, ערך והוציא לאור 16 גליונות של כתב עת אישי זה. הגליון הראשון של "המחר" הופיע באייר תרפ"ז. על שערו הופיע ציור מודרניסטי מאת פ. עיר-שי, צייר שחי בתל אביב, בה היה לו בית מלאכה למודעות, פרסומים, תפאורות ורהיטים. איוריו ליוו את "המחר" בכל שנותיו. ציור שער זה, בו נראה הסופר ונוצתו בידו על רקע עיר ימית דמיונית שיש בה אלמנטים של יפו ושל תל אביב, הופיע על כל אחד מגליונותיו של כתב העת. מתחת לציור הופיע המוטו: "חופש הדבור אינו רשות אלא חובה". הסופר בעל הנוצה הופיע בשער הפנימי, הפעם בנגטיב, ולידו הכותרת: "המחר" — דוכן למלחמת האידיאות של אביגדור המאירי". מתחת כותרת זו בא הציור: מאי תרפ"ז (ציורו של עברית ולועזית, שהיה נהוג לעתים בתיארוך שירים אצל אצ"ג).

שער פנימי זה הורכב, בעיקרו, מ"הימנון העבודה" מאת יואל אנגל — לא המלים, אלא התווים של השיר. ומתחת לתווים: "את השיר הזה הסמילה הסטודיה הדרמטית של הסתדרות העובדים 'אהל' בחזיונה על פי היירמנס 'דייגים' והעלתו להימנון העבודה בארץ ישראל." דבר זה לא

אביגדור המאירי (פוירשטיין) נולד בכ' באלול תר"ן (5.9.1890) בדוידהאזה שבקרפטי-רוסיה (היום ברית-המועצות). בבית הוריו הדתי למד לימודי קודש, וכמו כן ביקר בבתי הספר הממשלתיים. עם תום לימודיו העממיים המשיך ללמוד בשיבת פרסבורג ובתיכון שליד בית-המדרש לרבנים בבודפשט. הוא היה פעיל בתנועה הציונית והיה מעוזריו של ד"ר יוסף פטאי, עורך השבועון הציוני הנודע *Mult és Jövő* (עבר ועתידי). ב-1913 נשלח לסקר את הקונגרס הציוני הי"א בווינה. עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה התנדב לצבא ההונגרי, שירת כקצין בחזית הרוסית, נפצע פעמיים, נשבה (ב-1916) ונשלח למחנה שבויים בסיביר.

בשנת 1918, אחרי פרוץ המהפכה ברוסיה, חזר מסיביר לקייב. לאחר מכן עבר לאודסה והחל להשתתף בעתונות העברית ("ברקאי" בעריכת יוסף קלזנר; "ארץ", קובץ ספרותי בעריכת שלמה צמח ואליעזר שטיינמן; "משואות", קובץ בעריכת משה גליקסון). עם התבססות השלטון הסובייטי ורדיפת התרבות העברית הצליח לצאת מרוסיה בשנת 1921, עם קבוצת סופרים (ביאליק, טשרניחובסקי, דוויאנוב ועוד) בעקבות השתדלותו האישית של מקסים גורקי אצל לנין — ועלה לארץ ישראל. בהגיעו לארץ התיישב בתל אביב ועד מהרה התערה בחיי התרבות של היישוב במספר תחומים: ספרות, (שירה, פרוזה ותרגום) תיאטרון (הוא הקים את "הקומקום"), עתונאות ומו"לות.

לראשונה השמיע את קולו במאמר פולמוסי בשם "מכתב גלוי למר שפל" ב"הארץ". לאחר מכן הוזמן להשתתף בעתון באופן קבוע, בתנאי שידרסן קצת את אש עטו. אך הבמה המכובדת והמכופתרת לא הספיקה לרוחו הסוערת, והוא החל לפרסם את מאמריו החריפים והתקיפים בחוברות מיוחדות בשם "לב חדש". באחת מהן פרסם "מכתב גלוי לנציב העליון" (הרבנט סמואל), שבעקבותיו החורים השלטון הבריטי את החוברת ותבע את המאירי למשפט בגין הסתה והעלבת העם הערבי. היה זה דווקא שיח' ערבי, אחד משופטיו, שהביא לכך שידונו אותו למאה לירות קנס ולא למאסר.

היו 12 עמודי מודעות. ניתן לומר, שהשימוש במודעות גבר בגיליונות האחרונים.

האחראי היה אביגדור המאירי; הדפוס: קואופרטיב "אחדות"; המו"ל היה עד גיליון י"א הוצאת "לב חדש" (של המאירי), ולאחר מכן הסוכנות לעתונות וספרים יחזקאל סטימצקי, המאירי עצמו, או שניאור גוניק. דמי החתימה לשנה היו, עד גיליון ז', 20 ג"מ (גרש מצרי) בארץ ו-35 ג"מ בחו"ל. מחיר הגיליון היה 2 ג"מ. מגיליון ח' ואילך היו דמי החתימה 20 מא"י (מיל ארץ ישראלי) בארץ ו-15 סנט בחו"ל לגיליון בודד.

שני מניפסטים

בראש הגיליון הראשון הופיע מניפסט פתיחה: "דוכן לחופש":

לא לחופש הדבור. דבור יש לו לכל פטפטן וגמגמן, עד כדי טשטוש עצמותנו, המעורפלת גם בלא זה.

לא לחופש הרעות. דעות יש לו לכל גונב דעת; ואם תרצו: דווקא דעה הגונה והגיונית.

דוכן בשביל האידיאות והאידיאלים.

אכסניה למלחמה.

לא למלחמת אנשים. כל ברנש מלחמה יש לו בעד קיבתו ושלטונו על החלש ממנו.

לא למלחמת מפלגות. בעל מפלגה אינו רואה את היער מחמת העצים. את האומה — מחמת המפלגות.

אכסניה למלחמת האידיאות.

ואידיאת האידיאות שלנו היא: המדינה העברית כפי שראה אותה הרצל וחברו: לילינבלום.

בעמוד שממול עוד מניפסט. הפעם — "במערכה":

יודע אני: דרכו של משורר בישראל — בהחכא. עליו להיות נחבא מאחורי הכלים שלו: לאכול פת חרבה, לשותת מים לאו דוקא במשורה ואם יחוננהו אלהינו שבשמים ובניו הקוראים הותיקים — יכול הוא לשותת גוזז, לטייל על חוף הים ולהסתכל בתכריך התכלת של אופק השמים בשקיעת הפז. וחנץ מכל אלה — לעצום עיניים, לאטום אזניים ולעשות הטוב והישר בעיני קוראי שיריו, פירוש: לא להתערב עם הבריות ועם עסקיהם החילוניים והפסולים לפרקים ולעתים לא רחוקות.

אך מה עלי לעשות ואני אוררתי בעובדה מרה ואומללה: אין אני יודע לכתוב שיר או אפילו בית אחד — אם יודע אני שיהודי זה או זה נאנת מן הענף שאחיו היהודי עשה לו. הענף בא ונכנס לי אל תוך קסת הסופר שלי ומדליח לי את הדיו ומקלקל לי את החרוז עד כדי גועל. ולזה יש רק תרופה אחת: לתת את זכות הבכורה לענף זה. שיתפרש את מקום החרוזים הראשונים. יודע אני, שזאת היא מתלה. אך בכל את מבקש אני מאת הרופאים הנכבדים: אל נא ינסו לרפא אותי ממחלתי זאת. כשם שאין להם לנסות לרפא אותי ממחלתי השנייה: לבלות את חיי בחרוזים...

נשמע רציני, מלחמתי, כן מאוד. אך אל דאגה. אמנם "אין אני יודע לכתוב שיר או אפילו בית אחד — אם יודע אני שיהודי זה... וכו'" אך המניפסט הרציני חתוך באמצעו על ידי הפרסומת הבאה:

הלוגו והמוטו הקבועים

הפריע להמאירי לפרסם בעמוד 6 מודעה בזה הלשון: "קראו את העתון הרוויזיוניסטי היחידי בארץ ישראל; יוצא בהשתתפות ז. ז'בוטינסקי, אביגדור המאירי, ד"ר פון-רייזל, ס. גפשטיין וא. ויינשל". ואם במודעות עסקינות, את הגיליון הראשון "קישטו" מודעות שהופיעו על עמוד שלם, בשולי העמוד או אפילו באמצעו, מאת חברת הביטוח "יהודה" (החברה העברית לאחריות ובטחון בע"מ); הקפה ההונגרי הגנה, רח' נחלת-בנימין 46; ד"ר קובאץ, רופא למחלות נשים ולמחלות מין, רחוב אלנבי 72; יצחק הוז ושות' — שתרור סחורות מהמכס, מחסנות(!), כרטיסי אניות לכל חלקי תבל; ראי נע "ביתן" בהנהלת ע. טובגני ונ. אלשינסקי; ש. רוקח ושות', באי-כח AEG בא"י. כל מיני חמרי חשמל, מוטורים, ונטילטורים, נברשות; ועוד. היקף המודעות לא היה שווה בכל גיליון. היו גיליונות בהם הופיעו מודעות מעטות. לעומתם, בגיליון י"ג

שלים
הודה
עתון
זאירי
יה"י
יגדור
ת לא
נברג
גר.
זמות
סדן
חמת
כתב
שערו
יה לו
ו את
רקע
ל כל
ופש
נימי,
ז של
של
אנגל
הזה
ה על
ה לא

מכובדת היא בעיני... ובכל זאת: בשבילי היתה שיחה זו לקטסטרופה אמיתית...

בחיינו הפרטיים העצמיים של ביאליק מצאתי קצת נחמה. לא ראיתי בו את הקנאי של המצוות המעשיות התלויות בחוץ לארץ. להיפך...

ובאותו עניין: "כשבאתי הביתה אל ארץ אבותי... וראיתי פה את 'אגודת ישראל' ובראשם אדם המהלך ביראת שמים על פניו המגולחים והמגוהצים, בירמולקה על ראשו, מברך את ברכת המזון בקול רם ויחד עם זה מעורר את הרביים ואת הרבנים-מרעיו לחרמות ונזיפות — חשכו עיני. הדבר הדתי היחידי שמצאתי באותו האיש הזה: יחסו האינטימי אל רומא הקתולית. ימי הביניים..."

בסוף גיליון ב' מתחילים להופיע המדורים הקבועים "שאלות" ו"תשובות", ובהם מענייני דיומא — החל מהספרות העברית וכלה במדרכות ברחוב אלנבי.

שררת השנוררות

ברור שבמסגרת מאמר זה לא נוכל לסקור את תוכנם של ט"ז גיליונות "המחר". לכל היותר ניתן להצביע על מספר רשימות ומאמרים בולטים בכמה תחומים, ביניהם כאלה שעוררו עניין מיוחד. בגיליון ב' הביא המאירי את סיפורה של מלכה קולומיצובה, עולה מרוסיה, שהמציאה משחה נגד מחלת עור. משחה זו נבדקה על ידי אוניברסיטת אודסה ונמצאה מועילה מאוד. בארץ ישראל לא היו מוכנים אפילו לבדוק אותה, חוץ מד"ר הלל יפה, ששלח לה חולה שנתרפא על ידה. המאירי הקדיש לעניין זה חמישה עמודים!

בגיליון ד' התפלמס המאירי בטון חריף, על גבי חמישה עמודים, עם ועידת ההסתדרות ותמיכתה בהקמת הסוכנות היהודית המורחבת:

אנו תומכים בשררת השנוררות, היושבת על כסא מלכות ישראל ומפליצה לנו את מפלט כל רעיונינו, סך הכל של מאיינו שבמשך אלפיים שנות יסורים ותקוה משיחית: את רעיון מדינת היהודים...

בגיליון ה' התווכח עם מבקרי "המחר" ו"הקומקום" ברשימה "קומיסרים בישראל", לה הקדיש חמישה עמודים וחצי.

"כל אדם כוזב" — ורק אורחיו של הקפה ההונגארי "הגנה" נשארו נאמנים לקפה שלהם מן הרגע הראשון ועד היום הזה. רחוב נחלת בנימין 46.

משמע: רציני, אך בעין קורצת. וכך תהיה דרכו של "המחר" עד גיליונו האחרון.

תורת המשנה של "המחר" — "דוכן למלחמת האידיאות"

ימי הביניים

ועוד בגיליון הראשון: תגובה על ביקורו של שלום אש בארץ — תרומה אישית ומקורית לוויכוח שהתלקח אז מעל דפי "כתובים" וכתבי עת ועתונים אחרים בין מקבלי פניו של סופר היידיש (ביניהם ביאליק, אצ"ג ופיכמן) לבין מתנגדיו ומגני קבלת הפנים שנערכה לו (ברש, שלונסקי, שטיינמן ועוד); בגיליון ב', מחודש סיוון תרפ"ז, נדרש לעניין זה פעם נוספת. ברשימה אחרת, "בגזרת עירין", סיפר המאירי על שיחה עם ביאליק בעת טיול ב"בולוואר הצרפתי" באודסה בשנת 1919 (אותה הוא מכנה "טיול שיחה") ועל יחסו של ביאליק לדת. "השיחה נסבה על היינה ושפינוזה; וביאליק מצא, שאת עצמות היינה צריך להעביר לארץ ישראל כרוב פאר, בהדרת מלך, בהסכמת קהל הרבנים והעדה הקדושה, ולפני ספרי תורה עם תרי"ג מצוות הכתובים בה צריך להכריז: מותר לך, מותר לך, מותר לך."

והמשיך המאירי:

לא את כל שיחתו של ביאליק אפשר להביא בדפוס. אתם יודעים זאת. בדיאותו האזרחית מוצאת את ביטויה לפעמים בכח איתנים של האדם הפשוט מיסודו של "ר' אריה בעל-גוף". אך מה שאמר על שפינוזה בכלל ובהתפתחות השיחה — העמיד אותי במבוכה שלמה. לא שיערתי פשוט, שמחברו של "על סף בית המדרש" עומד בעצמו על סף בית הכנסת האמסטרדמי ובקנאה קתולית של ימי הביניים מוכן הוא ועומד להדליק את מדורת האוטו-דה-פה תחת ברוך דה שפינוזה המאורר. לא התווכחתי. הרגשתי, שעם ביאליק להתוכח אי אפשר. סיעת חסידים של אלפי מחבקי הגיטו עומדת ומתנועעת לו מאחוריו ורוקדת לו קדוש-קדוש-קדוש בעינים עצומות... וזה אינו מפריע לי אפילו לאהוב אותו. דעתו היא זאת, אמונתו הקדושה, וכל דעה, הקדושה בעיני זולתו, אם רק מרגיש אני, שקדושה היא בעיניו —

בקרב תתחיל עונת החורף של

התנאים

עד הנה בכינו על צרותינו, מעתה — נצחק עליהן!

המחר 31

"הקומקום" — אף הוא מפעל של אביגדור המאירי

הסכומים הדרושים לכטול הסייע ולהחלפתו בעבודה, ובאותה שעה מוצאות מפתח תקוה רבבות לא"י להעסקת פועלים מן החוץ בפרדסיה.

בשולי גילויי הדעת כותב המאירי: "זה לא גילוי דעת. זוהי אנקת רעב מזעזעת מפי בני יעקב באזני בני יעקב — וכנראה: באזניים אטומות. את גילויי הדעת הזה הרינו מציעים לגנוז בבית הנכאת בירושלים בשביל הדרורות הבאים. בשביל אותם הדרורות. שישירו הימנוני אגדות על תקופת התחיה שלנו הנאדרת. מבהיל, מיאש ומחפיר. הרימו את דגלנו השחור על מות הלב היהודי בארץ הנביאים."

כתב אישום חמור

באלול תרפ"ח הופיעה הפואמה הגדולה של אצ"ג — "חזון אחד הלגינות", ובה האשמותיו כנגד ההנהגה שהוליקה שולל את החלוצים הרעבים והקודחים. הלגינות — זהו גרוד העבודה. לא עוד שוריון של "צבא העבודה" — של חלוצים מקימי קבוצות וכוכשי השממה, אלא פקידות גבוהה, מנהלי בנקים, "מעמד חדש" שצמח. הם נוסעים ונאמים, גרים בבתי מלון יקרים, מפגינים גינוני שרד וישנים היטב כלילה, שעה שאחיהם החלוצים רעבים וקודחים. המאירי ניתח את המצב הזה כעבור שלושה חודשים במאמרו "על סף הפכתחון":

וכאן מתחילה עצם פרשת התסבוכת הסוציאלית המיוחדת שבה אנו נתונים בארץ ישראל. גורמים היסטוריים ידועים שלבו את גורל שני המעמדות יד ביד. מעמד החלוצים, שבא לארץ מחוסר כל, מלבד נפשו ומרצו הכביר, מסר את גורלו בידי המעמד הרכושני שבתוך התנועה הציונית. המעמד הזה בבואו אל הארץ חשב, שמצא לפניו כר נרחב להתפתחותו ולחבת ציון שלו, מבלי שיצטרך לאבד אף טפח דם אחת על מלחמה מעמדית...

ומסקנתו:

במקום אחדות ציונית של חוסר מוסריות ושל חוסר תשובה מעשי — צריכה לבוא המלחמה הגלויה. מלחמה בלי שגאה ובלי רגשות ועצבנות... עבודתנו הראשונה צריכה אפוא להיות כרוז לצבור העובדים היהודים בכל העולם וסיסתמו: הקונגרס הראשון של תנועת הפועלים היהודים בכל העולם — ובנין א"י העובדת.

אצ"ג סבר, במאמרו "ממגלת הימים ההם" ("דבר", 1 באפריל 1927), שניתן לדחות את הפלורליזם המפלגתי עד לאחר "פרוצס ההגשמה החלוצית העברית". שלא כמותו קרא המאירי בגלוי למלחמת מעמדות. את אצ"ג דחף יאשוו מן ההנהגה הציונית והיישובית אל הרוויזיוניזם; המאירי יעשה לימים תפנית בכיוון ההפוך, ויעזוב את המחנה הרוויזיוניסטי. יחד עם זאת ניתן לומר, שאצ"ג נשאר כל חייו "סוציאליסט אנוס"¹.

לפי שעה יצא המאירי, באותו גיליון, להגנת מאמרו של זאב ז'בוטינסקי "תורת הלחץ". מאמרו שלו, "החמור המאוכף", השתרע על ארבעה עמודים וחצי, ועליו חתם בכינוי רב המשמעות: אפיקורוס. הוא אומר שם, שגם עשרה גיליונות של "המחר" לא יספיקו כדי לפרט את כל העבודות הנמצאות בתיקו.

עמידה על משמר האדם היהודי

לאי הנחת שבע המאירי ממבקרים יש סימנים רבים בכתיבתו ב"המחר" ובמקומות אחרים. בסוף גיליון ה' אנו מוצאים שורות המבטאות זאת, בצד דברי עידוד, להם זכה מדי פעם:

כיום שנאת החנם והרעל הזה ההומה מסביבי — הנני מודה בזה מקרב לב ונפש לכל אלה המוסרות והאנשים, שברכוני לרגלי מלאת חמש עשרה שנה לעבודתי הספרותית. וביחוד מכיר אני תודה עמוקה לידידה של הספרות העברית ומתרגמה הגאוני, המשורר יוסף פטאי עורך "עבר ועתיד", שהקדיש ליצירותי גיליון אחד מירחוונו הנכבד, חביב ההמונים היהודים בגולה האונגארית. אתאמץ כפי כוחי להיות ראוי בעדתי לכבוד זה, הנותן לי כוח לעצום עינים ולנענע בראשי לכל גל העובר עלי פה בארץ הנביאים.

בגיליון ו' מתודש תשרי תרפ"ח התפרסם מאמרו של זאב ז'בוטינסקי "O.E.T.A שלנו" (אלה ראשי תיבות, באנגלית, של שטח הכיבוש הבריטי בארץ ישראל אחרי מלחמת העולם הראשונה), בו יצא בתוקף נגד דוכרי ההנהלה הציונית בקונגרס הציוני ה"ט"ו בבול. בקטע המרכזי כתב ז'בוטינסקי: "הפירוד העמוק והתריף שבין היישוב לבין ההנהלה הציונית, פירוד לא רק של דעה, כי אם של אהדה ורגש גם כן. כאילו תמונה טיפוסית מימי רוסיה הנושנה קמה לפני: המון סובל ומתאונן מצד אחד, ומהצד שכנגדו — בירוקרטיה הכועסת' על אותו המון על העיוז למחות."

המאירי הקדים למאמרו של ז'בוטינסקי רשימה בשם "אידיאת הרוויזיה" וקבע, ש"השאלות המטריות את מערכת 'המחר' — מצד אחד, ומצד השני: השתתפותו הנכבדה של זאב ז'בוטינסקי ב'המחר' — מגיעות אותנו לקבוע ולהקביע את דמותו של ירחונו, כפי שזו הוקבעה מראש":

תעודתו של "המחר" אינה תעודה פוליטית בצורתו הפורפיסיונאלית והחילונית של מושג זה. הפוליטיקה — תעודתה לברוא תנאים כלליים ויכולת כללית לחיי העם ולהתפתחותו החברתית והמדינית. ואילו "המחר" לקח על עצמו את התעודה המעציבה והמסוכנת לעמוד על משמר האדם היהודי באשר הוא אדם ובאשר הוא יהודי... זוהי נשמת נשמתה של הרוויזיה שלנו: רוויזיה פנימית, מדברת באותו החום הטרגי על עוד מיטה ב"הרסה" ועל ניקוי השופכין בעיר העברית — ממש באותו החום, שבו היא מדברת על המרכז הרוחני של אחד העם ועל שלום העולם של הנביא ישעיהו בן אמוץ. ממש...

בגיליון ז' מחשוון תרפ"ח, הופיע בעמוד הראשון "גילוי דעת של פועלי פתח-תקוה", המוכיח כי המאירי לא היה "ימני" דווקא:

בשעה זו, כשאלפי פועלים עברים מדולדלים מרעב ומתנוונים מבטלה, מכניסה המושבה העברית פתח תקוה מרחוק ומקרוב, מכפרי הערביים המתקיימים על משקים שלהם, אלפי פועלים לעבודות הקטיפה שלה, ואין היא חולה ואין היא דואגת לא רק להקלת חוסר העבודה בארץ, אלא גם להעסקת המאות האחדות של מחוסרי העבודה בתוך המושבה עצמה. רבבות מכספי העם הגורעים לבנין הארץ מוצאים עתה לסייע ומתבזבזים לריק, תכניות של עבודה ישובית פוריה נדחות באין

צבורית". הוא הופיע כתבנית של 18x26 ס"מ, ולא כתבנית של 15x22 ס"מ כמו העתון הקודם. המוטו נותר כשהיה: "חופש הדיבור אינו רשות, אלא חובה". גם במניפסט הפתיחה נמצא נקודות מוכרות. אך יש שם גם משפטים כגון: "איך אנו מאמינים, שבלי שלום-גומלין ממשי, מעשי ותועלת עם שכנינו נתקיים פה אף רגע היסטורי בריא אחד... כשם שאין אנו מאמינים, שבלעדי בריטניה הגדולה יש איזה ערך ממשי לכל הפוליטיקה שלנו. לא ערך מוסרי ולא ערך חמרי מעשי בכלל."

חלק מהמדורים הקבועים הופיעו אף כאן; וכך גם הגרפיקה והמודעות. שוב כתב המאירי בעצמו את רוב החומר, אם בשמו ואם בשמות עט או כינויים שונים. מחיר הגיליון החדש 15 מיל. העורך האחראי נותר אביגדור המאירי, שקיבל קוראים ומתעניינים בכל יום ראשון, בשעות 12-1 בעהריים, במערכת שברחוב שיינקין 15. מפאת קוצר היריעה לא נוכל לפרט את תוכנם של שני הגיליונות בשנת ת"ש. נזכיר רק, שגם כאן עניין לנו עם שירה, פולמוס וסטירה.

הגיליון השני הופיע כעבור שבוע. בשולי עמודו האחרון נכתב: "לרגל הצלחת 'המחר', הורדנו את המחיר ל-10 מא"י הגיליון!". אלא שהצלחה התקיימה כפי הנראה יותר בתחום הרצוי מאשר המצוי, כי גיליון ב' היה גם גיליונו האחרון של "המחר" המחודש.

שליחות היסטורית, הומור וסטירה

לאור האמור לעיל עולה, שהמאירי נקט ב"המחר" גישה לאומית קיצונית למדי עד למלחמת העולם השנייה, ולאחר מכן גישה המתחשבת יותר עם בעיותיה של בריטניה במלחמתה נגד היטלר. בתחום החברתי הוא היה בעל גישה אנושית בלתי מתפשרת. הוא יצא חוצץ נגד כל אדם, מוסד או ממסד. כמו אצ"ג ב"סדן"² וקודם לכן בכתב העת הספרותי "אלבאטראס"³, כתב לעתים בסגנון אקספרסיוניסטי מובהק; אך בו בזמן שאצ"ג כתב במידה רבה של רצינות וכאב אישי מתוך תחושה של שליחות היסטורית, לא היסס המאירי לתבל את גיליונותיו בהומור וסטירה — ואף בשירי פרסומת למשקאות ומוצרים אחרים (כפי שעשו זאת שלונסקי, לאה גולדברג ואלתרמן) — ופרסם כאמור מודעות לבתי קפה, בתי ראינוע ומקומות בידור אחרים. המשותף לשניהם הוא אומץ, דבקות במטרה וסגנון אקספרסיוניסטי — בעיקר בתחום השירה והמניפסט, אך במידה מסוימת גם בכתיבה העיתונאית.⁴

☆☆☆

1. ראה מאמרי "אצ"ג הסוציאליסט", עתון 77, גל' 80-81, ספטמבר-אוקטובר 1986, עמ' 31, 17-16.
2. ראה מאמרי "הסדן" של אורי צבי גרינברג, קשר 2, נובמבר 1987, עמ' 111-108.
3. ראה: גבריאל טלפיר, "אלבאטראס" לאורי צבי גרינברג. גזית לג, א-ג, ניסן-אלול תשל"ו, עמ' 92-91; מאמרי: "אלבאטראס" לאצ"ג, דבר, 7 באפריל 1978; שלום לינדנבאום, שירת אורי צבי גרינברג (העברית והיידית) — קווי מיתאר, תל אביב 1984, עמ' 160-168.
4. אבנר הולצמן, אביגדור המאירי וספרות המלחמה. תל אביב 1976, עמ' 142-156.

ח ל א ב ב
י א א ב ת ש
15.8.1940
המחיר
מיל 15

שבועון לבקרת צבורית
העורך אביגדור המאירי

חפש הדיבור אינו רשות, אלא חובה

שער של "המחר" המחודש, משנת 1940

גיליון י"ב, מאלול תרפ"ט, זכה לשתי מהדורות זהות. יש בו מכתב ללורד בלפור, המשתרע על שישה עמודים, ובו פנייה אל נותן ההצהרה הידועה על רקע ההרג שבוצע בארץ נגד יהודים (במאורעות תרפ"ט), וכן פנייה נוספת לנציב העליון צנלור, הרצופה האשמות כבודות. כן האשים המאירי את ז'בוטינסקי, במאמרו "הרוויזיוניסטים" המשתרע על ששה עמודים וחצי, על שלא הכין את חברי בית"ר להתמודדות עם הפורעים הערבים. למעשה מהווה כל הגיליון כתב אישום חמור נגד כל המנהיגים וכל המוסדות, הבריטיים והיהודים, ויש גם מסקנות. ומסקנת הסיום היא: "אל תתאזרחו! אם אין הגנה — אין אזרח ארצישראלי" — איש לגלותך ישראל!"

גיליון י"ד מתמוז תרצ"א, חתם את רצף הגיליונות של השנים תרפ"ד-תרצ"א. לאחר מכן חלפו תשע שנים, בהן התמסר המאירי בעיקר לספריו בתחומי השירה, הסיפורת והרומן. והנה, ב"א אב ת"ש (15 באוגוסט 1940) הופיע לפתע גיליון חדש של "המחר" — שבועון לבקורת